

СОЦІАЛЬНЕ ПРОЕКТУВАННЯ В МІСЦЕВИХ ГРОМАДАХ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ

Попова А. О., викладач

*Київський університет ім. Бориса Грінченка,
вул. Бульварно-Кудрявська, 18-2, м. Київ, Україна*

a.popova@kubg.edu.ua

У статті розглядається поняття соціального проектування як технології соціальної роботи в місцевих громадах Сполучених Штатів Америки. Проведений аналіз наукових праць, у яких розкриваються особливості соціального проектування на рівні місцевих громад США. Визначено основні етапи соціального проектування як технології соціальної роботи. У статті наголошено на проектну роботу як один з основних видів діяльності соціального працівника в місцевих громадах Сполучених Штатів Америки.

Ключові слова: соціальна робота, соціальне проектування, технології соціальної роботи, соціальні працівники, місцеві громади.

SOCIAL PROJECTS IN LOCAL COMMUNITIES IN THE UNITED STATES OF AMERICA

Popova A. O., Lecturer

*Borys Grinchenko Kyiv University
Bulvarno-Kudryavska str., 18-2, Kyiv, Ukraine*

a.popova@kubg.edu.ua

The article discusses the concept of social projecting as a technology of social work in local communities in the United States of America. The analysis of scientific works has revealed the features of social projects at the level of local communities in the United States. The analysis of the main stages of the social projecting as a technology of social work has been made. The necessity of studying and solving the outlined problem is relevance and timeliness and due to the existing contradictions between growing demands for future social workers in the context of Ukraine's integration into the world's space. A survey of leading social work practices at community level in the United States of America. Features of the social projecting in local communities, we have defined as a technology of social work with children in local communities allows USA employees to use the social possessed a wide range of techniques, methods and practices. In the article, the author has concluded that social projects in the practice of social work in local communities in the United States are presented in two varieties. The first one as an integral part of the social development program, which, in its turn, defines the main goals and tasks that belong to the social sphere and must be carried out in the planned period, as well as the main means and ways of their implementation. The second one as an independent solution to the local problem of a specific target group - children who are members of specific local communities. The article has studied the experience of social designing in local communities in the United States to improve the delivery of social services in Ukraine.

Key words: social work, social projects, social work technologies, social workers, local communities.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Однією з особливостей професійної діяльності соціального працівника в Сполучених Штатах Америки є пошук нестандартних рішень для розв'язання різноманітних соціальних проблем, що виникають у місцевих громадах. Проте кожна ініціатива або рішення потребує підтримки та обґрунтування певних організацій чи впливових осіб, пошуку коштів на реалізацію тощо. Це пов'язано передусім із необхідністю звернень у різні соціальні інституції, участю в конкурсах, що, своєю чергою, вимагає аргументованих пояснень, формулювання конкретних цілей та завдань, а також опису різних видів діяльності, логічно викладених та відповідно оформлених.

Усе це є складовими проектної діяльності як невід'ємної частини реалізації соціальних ініціатив на різних рівнях, таких як: державний, регіональний та рівень місцевих громад. Тому соціальні працівники, що працюють у місцевих громадах США, мають володіти

навичками соціального проектування, прогнозування та моделювання як базовими інструментами проектної діяльності на всіх рівнях. Цей інструментарій динамічно розвивається та використовується у практичній соціальній роботі в Сполучених Штатах Америки в процесі розробки та впровадження ефективних соціальних проектів та програм.

Необхідність дослідження та вирішення окресленої проблеми, її актуальність і своєчасність зумовлені наявними суперечностями між:

потребою удосконалення процесів надання соціальних послуг в Україні та необхідністю вивчення та систематизації існуючих практик соціальної роботи в місцевих громадах Сполучених Штатів Америки;

зростанням вимог до майбутніх соціальних працівників у контексті інтеграції України до світового простору;

необхідністю дослідження провідних практик здійснення соціальної роботи на рівні місцевих громад у Сполучених Штатах Америки та недостатнім рівнем їх впровадження в процесі активізації громад в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми й на які спирається автор.

Сутність поняття «соціальне проектування» аналізується у працях О. Загородніх, Л. Кобиляцького, В. Ліщинської, П. Мартина, Г. Тарасюка, К. Тейта та інших. Дослідженню проблеми застосування проектного менеджменту до розвитку місцевих громад присвячені роботи О. Берданова, П. Ворони, Г. Девідсона, В. Рача, Г. Мінаєвої, Н. Сича, І. Чикаренко, Ю. Шарова та інших. У працях представлених дослідників окреслена проблема аналізується здебільшого з позицій різноманітних теоретико-методичних підходів та технологій соціального проектування в місцевих громадах Сполучених Штатів Америки.

Аналіз розвитку соціальної роботи в США представлено в роботах Дж. Адамс, С. Бенкс, Дж. Калберт, Р. Дж. Комер, Ф. Поуп, М. Целих, у працях американських авторів Б. Бернштейна, М. Боппа, Ж. Гласа, М. Долла, Д. Сандерса, Н. Томпсона, М. Шепперда та ін. Теоретично обґрунтовані сучасні підходи до соціальної роботи в місцевих громадах.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячена стаття. Формулювання цілей статті (постановка завдання).

Метою статті є розкриття особливостей технології соціального проектування в місцевих громадах Сполучених Штатів Америки.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

У Сполучених Штатах Америки місцева громада є провідним інститутом суспільства, який пройшов тривалий шлях історичного розвитку. Зміни, що відбуваються в місцевих громадах, трансформують її роль у суспільстві, обумовлюють окремі соціокультурні зрушення у ньому. Тому кожна держава зацікавлена у стійкому, стабільному духовному та моральному розвитку місцевих громад. Для сучасного суспільства розуміння громади як виховного інституту має першочергове значення, оскільки саме від неї значною мірою залежить збереження духовних цінностей, об'єднання інтересів населення, підтримка ініціатив, вирішення соціальних проблем жителів громади.

Дієвою силою у вирішенні соціальних проблем переважно на місцевому рівні в США, на думку М. Долла, поступово стають соціальні проекти, упроваджені неурядовими організаціями. Від інших соціальних інститутів, які діють в місцевих громадах Сполучених Штатів Америки, їх насамперед вирізняє: проникнення в ті сфери соціального життя громади, які залишаються поза увагою існуючих державних структур; цілеспрямована

діяльність щодо вирішення проблем дітей та молоді, актуальних для конкретної місцевої громади; залучення людей до соціальної діяльності на волонтерських засадах [3, с. 174].

Уперше термін «соціальне проектування» був ужитий у праці Т. Рузвельта «Новий курс», який розробив шлях виходу з кризи Сполучених Штатів Америки у тридцяті роки ХХ століття. Основним положенням концепції соціального проектування є відповідність соціальних та економічних критеріїв розвитку громадянського суспільства. У Сполучених Штатах Америки перші соціальні проекти з'явилися на підприємствах, у промисловості, будівництві та сільському господарстві. Такі проекти призначалися для реального вирішення соціальних проблем американського суспільства. Надалі соціальні проекти як вид прогнозування, ідентифікування та вирішення соціальних проблем починають розвиватись на локальному або місцевому рівні [6, с. 137].

Так, соціальне проектування як форма наукового передбачення та управління виконує управлінську функцію на рівні місцевої громади в США. Соціальний проект є ідеальною моделлю, баченням майбутнього і в такий спосіб закладає сьогодні основи майбутнього існування соціальних інституцій. Предметом соціального проектування є сфера належного, яка, на нашу думку, повинна ґрунтуватись на певному наборі цінностей, який піддається регулюванню на рівні місцевої громади. Забезпечення належного стану стає можливим завдяки використанню нормативного та ситуативного підходів. Тому критерії соціального проектування, а саме: соціальна інтегрованість, соціально-економічна ефективність, екологічна оптимальність та керованість, визначаються через необхідність рішення відповідних соціальних проблем місцевої громади [2].

Узгодженість та ефективна координація зусиль місцевих громад визначається механізмами та способами взаємодії – через сприйняття інших, взаєморозуміння, рольові очікування, взаємні оцінки та очікування. Дані характеристики базуються на ціннісних системах соціальної поведінки, формах та способах взаємодії, розуміння та світосприйняття. Регуляція взаємодії в середині місцевої громади необхідна з огляду на ґрунтування рішень на реальних фактах та чинниках. У такому випадку виникає необхідність вирішення проблем усередині місцевої громади. Відповідно зростає значення емоційної, ціннісної, рольової та комунікативної складових взаємодії.

Соціальне проектування в місцевих громадах США визначається як специфічна діяльність, пов'язана з науково-обґрунтованим визначенням варіантів розвитку інноваційних соціальних процесів та явищ, а також з цілеспрямованою зміною в місцевій громаді. Відповідно до означених особливостей соціальне проектування застосовується під час вирішення конкретних управлінських проблем [3, с. 175].

Спираючись на аналіз поглядів американських дослідників та практиків соціальної роботи, можемо зробити висновок, що соціальні проекти в практиці соціальної роботи в місцевих громадах США представлені у двох різновидах. По-перше, як складова частина програми соціального розвитку, яка, своєю чергою, визначає основні цілі та завдання, що належать до соціальної сфери та мають бути виконані в запланований період, а також головні засоби та шляхи їх здійснення. По-друге, як самостійний варіант вирішення локальної проблеми конкретної цільової групи – дітей, що є членами конкретних місцевих громад [7, с. 84].

Специфікою соціального проектування на рівні місцевих громад є можливість ґрунтувати діяльність соціального працівника та волонтерської роботи громадських активістів на локальних проблемах, які виникають у громаді. Також соціальне проектування на локальному рівні дає можливість побудови ефективної системи менеджменту та координації дій на рівні місцевої громади, що забезпечує реалізацію інших функцій, оскільки припускає наявність безлічі альтернатив рішень з огляду на наявність ресурсів.

Відповідно до проведеного аналізу можемо визначити об'єкти соціального проектування на рівні місцевої громади в Сполучених Штатах Америки, такими виступають: соціально-культурне середовище, а саме – створення сприятливого соціокультурного простору та оптимізація умов саморозвитку особистості, соціальної групи, місцевої громади загалом; спосіб життя, тобто підтримка окремих видів та напрямів діяльності особистості, які сприяють зростанню якісних показників життя; сфери життєдіяльності особистості в місцевій громаді (освітня, спортивна, дозвілєва, виробнича, інформаційна тощо) [1, с. 18].

У соціальній роботі, що здійснюється на рівні місцевої громади, соціальне проектування дозволяє: комплексно вирішувати соціальні проблеми бенефіціарів соціальної роботи; мінімізувати вплив несприятливих обставин, які виникають у місцевій громаді; оптимально використовувати ресурси для надання соціальних послуг жителям громади; створювати сприятливі умови для розвитку особистості; аналізувати та систематизувати на науковій основі практичний досвід соціальної роботи та визначати особливості його використання [4, с. 129].

Соціальні проекти можуть бути спрямовані на: створення умов для розвитку соціальності суб'єкта (особистості, групи); самореалізацію особистості в основних сферах її життєдіяльності; забезпечення сприятливих умов для соціалізації особистості в різних сферах соціального середовища; вирішення чи мінімізацію несприятливих умов соціалізації особистості.

Головними елементами соціального проекту є: ідея, концепція, проблема, завдання, засоби їх реалізації (вирішення проблеми) та результати, що здобуваються в процесі реалізації проекту. У науковій літературі науковці визначають п'ять фаз проекту, що послідовно чергуються протягом його життєвого циклу: концепція проекту (формування задуму (ідеї), постановка завдань); розробка та підготовка проекту; організаційні механізми презентації проекту; реалізація проекту; закінчення проекту. Кожна з фаз, своєю чергою, характеризується набором більш-менш сталих елементів та певною технологією їх виконання [5].

Існують більш розгорнуті підходи до визначення фаз проекту. Наприклад, можна виділити такі фази, як: розробка концепції проекту; актуальність і життєздатність проекту; планування етапів розгортання проекту; складання бюджету проекту; захист та презентація проекту; попередній контроль проекту; етап реалізації проекту; корекція проекту за підсумками моніторингу; завершення робіт і ліквідація проекту.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі.

Отже, соціальне проектування як технологія соціальної роботи в місцевих громадах США дає можливість значній кількості громадян отримати відповідні якісні соціальні послуги. Використання певних видів даної технології соціальної роботи в місцевих громадах США дає можливість залучення різноманітних ресурсів для підтримки місцевих ініціатив. Особливості соціального проектування в місцевих громадах, означені нами в статті, як технологія соціальної роботи з дітьми в місцевих громадах США надає можливість соціальним працівникам використовувати широкий спектр опанованих технік, прийомів, методів та практик.

Упровадження активного використання технології соціального проектування в процесі розвитку місцевих громад на основі децентралізації влади в Україні має сприяти створенню та підтримці повноцінного життєвого середовища для громадян, наданню високоякісних та доступних публічних послуг, становленню інститутів прямого народовладдя, задоволенню інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності певної місцевої громади, узгодженню інтересів держави та місцевих громад, що визначає тенденції та перспективи подальшого впровадження соціального проектування у розвиток відповідної громади. Оскільки соціальне проектування в місцевих громадах в Україні як предмет наукового вивчення тільки набуває

розвитку, вважаємо за доцільне подальше вивчення даного виду технології соціальної роботи в подальших наукових розвідках.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безпалько О. В. Соціальне проектування: навч. посіб. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, Ін-т психології та соц. педагогіки, 2010. 127 с.
2. Івашенко К. В. Соціальна робота в громаді. Актуальні проблеми підготовки працівників соціальної сфери: матеріали конф. Квітень 2016 URL: <http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/handle/6789/4896> (дата звернення: 08.11.2018).
3. Попова А. О. Соціальна робота з дітьми у місцевих громадах. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки.* 2016. № 133. С. 174–176.
4. Слозанська Г. І. Організація громади як метод соціальної роботи у громаді. *Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки.* 2016. № 16. С. 127–133.
5. Dennis Lock. Project management (9th ed.) GowerPublishing, Ltd., 2007 URL: <https://saadsohail.files.wordpress.com/2011/05/pm-book.pdf> (last accessed: 08.11.2018).
6. Payne M. Modern social work theory. Oxford University Press, 2015.
7. Turner F. J. Social work treatment: Interlocking theoretical approaches. Oxford University Press, 2017.